Településképi Arculati Kézikönyv

Vének

Tartalomjegyzék

1 Bevezető, polgármesteri köszöntő

2 Alsó-Szigetköz bemutatása

3 Vének településtörténete

4 Örökségvédelem

5 Településképi szempontból meghatározó területek

5.1. Falusias karakter (fésűs/

5.1.1. Településképi jellemzők

5.1.2. Ajánlások, jó példák

5.2. Településközponti karakter

5.2.1. Településképi jellemzők

5.2.2. Ajánlások, jó példák

5.3. Táji – vízparti természeti terület

5.4.1. Településképi jellemzők

5.4.2. Ajánlások, jó példák

5.4. Mezőgazdasági nem beépíthető terület

5.5.1. Településképi jellemzők

5.5.2. Ajánlások, jó példák

5.5. Üdülő területi karakter

5.6.1. Településképi jellemzők

5.6.2. Ajánlások, jó példák

6 Reklámok, sajátos építményfajták, egyéb műszaki berendezések

7 Zárszó

1 Bevezető, polgármesteri köszöntő

A település történeti értékeinek hordozói: a telkek és utcák hálózata; a beépített és nem beépített zöldterületek nagysága; az épületek külső-belső formája, stílusjegyek, díszítések; a táji és épített környezet viszonya; mind-mind a település egyedi ismertetőjegyei. A településképi arculati kézikönyv és az erre alapuló településképi rendelet segít abban, hogy az itt élők jobban vigyázzanak az értékeikre, megismerjék az elődök életét.

Magyarországon az örökségvédelem a helyi közösségek feladata is, ám minden terv, védelmi stratégia annyit ér, amennyit a helyben lakók megvalósítanak belőle. Ezért fontos, hogy minél több helyi lakos részt vegyen települése építészeti és természeti értékeinek megőrzésében, alakításában, mert csak így biztosítható a hosszú távú védelem és fejlődés.

Alakítsuk együtt Vének jövőjét!

Kiss Tamás
polgármester

2 Alsó-Szigetköz bemutatása

A Kisalföd északi részén, a Nagy-Duna és Mosoni –Duna által közre zárt területet nevezik Szigetköznek. A vízjárta síkság Győr felé eső területe, Dunaszegtől az Alsó-Szigetközi táj besorolásba esik. A jellemzően ártéri erdőkkel szegélyezett jó termőtalajú térségben hagyományosan halászatból és mezőgazdasági termelésből éltek az itt lakók. A Bős-Nagymarosi vízlépcső megépítésének elmaradása miatt a felső-szigetközi nagy-dunai ág elterelésével megváltozott táj napjainkra nyerte vissza régi vadregényes jellegét, gazdag madár-, és növényvilága a különlegesen védett természetvédelmi, ökológiai folyosó területté teszi a tájat. Az Alsó-Szigetközben a győri egészséges ivóvízellátás kútjai találhatók, valamint a folyók menti töltések, ártéri gátjai, szivattyúházai, csatornái jelentős árvízvédelmi szerepet játszanak a nagy áradások idején. Tájvédelmi szempontból a meglévő vízfelületek, vízfolyások és az azokat kísérő zöldterületek, fasorok, kisebb ligetes erdők döntő fontosságúak a táji jellemzők megőrzése szempontjából.

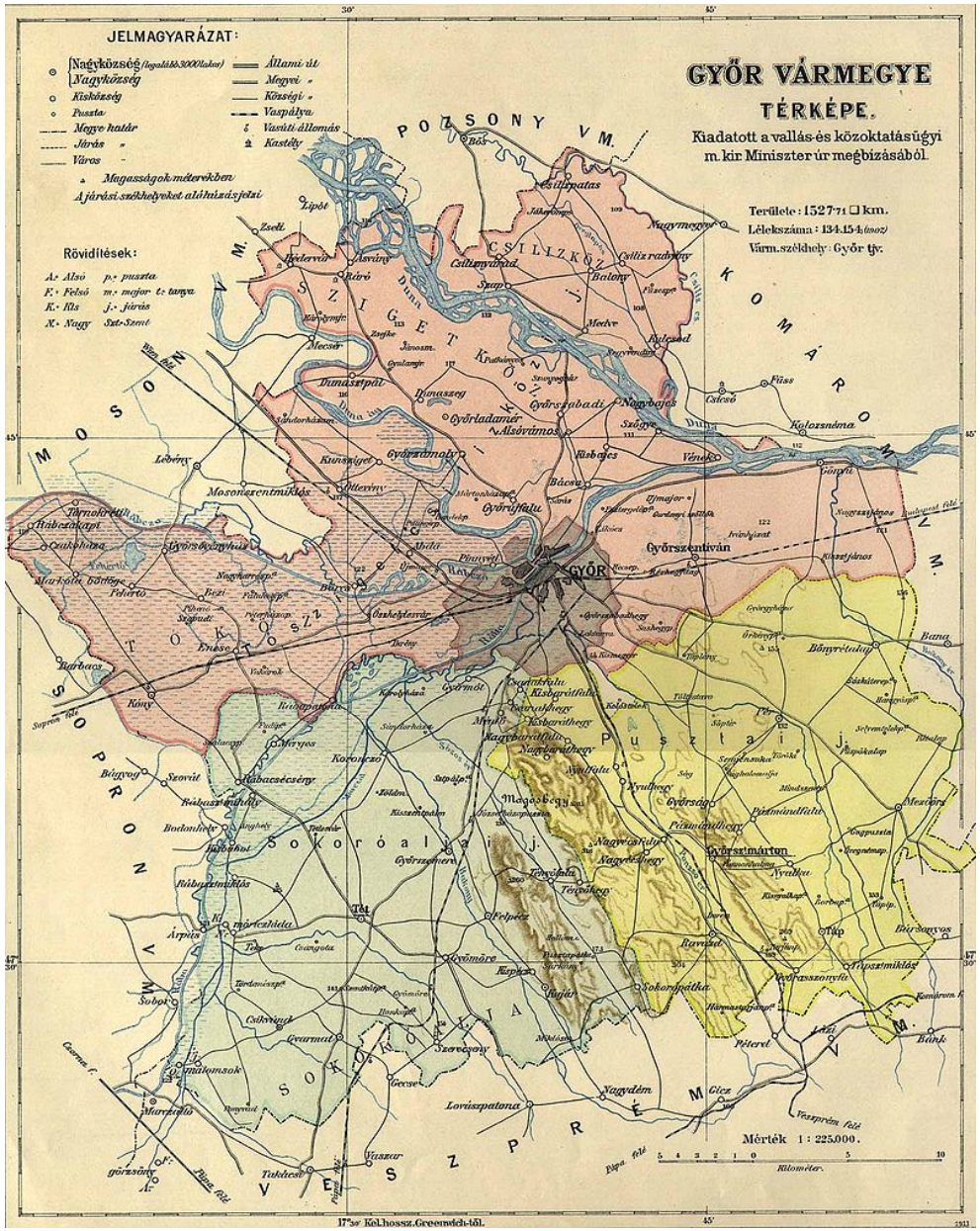

A holtágak vízellátásával az élővizes élőhelyek megmaradnak és csónakázásra is kiváló terepet biztosítanak; az erdőkben vadászat és erdőgazdálkodás történik.

Alsó-Szigetköz települési közé tartozik: Győrzámoly, Győrújfalu, Vámosszabadi, Kisbajcs, Szőgye, Nagybajcs és **Vének.**

3 Vének településtörténete

Vének közigazgatási területe Alsó-Szigetközben, a Nagy-Duna és a Mosoni-Duna találkozásánál helyezkedik el. Területe: 6,89 km2. Külterületén mezőgazdasági tevékenység folyik, valamint vízgazdálkodási és erdő területek alkotják. Lakossága alig haladja meg a 200 főt. A falu valószínűleg egy telepesről kapta nevét. Erről tanúskodik egy Szent László király idejéből származó birtokfelsorolás, melyben a helység már szerepelt.

A település régóta lakott vidék. Szent István király uralkodása alatt már létezett. Akkoriban a pannonhalmi apátság tulajdonát képezte a halászfalu. Az itt élőknek kötelességük volt az apátot „Zigeth-főig" vinni és a hajósi szolgálatot ellátni. Továbbá hálókat kellett szőniük és vizákat fogniuk a szentmártonhegyiek számára. Egy II. András király korában kelt oklevélben említés történt Vénekről. Ebben a falu lakói a főapát ellen emeltek panaszt. Történt ugyanis, hogy az itt élő házas- és legényembereket az egyházi méltóság korlátlan ideig tartotta a csepeli révben révészként. A felháborodás jogos volt, hiszen házas férfit egy hónapnál, legényembert pedig három hónapnál tovább nem lehetett otthonától távol tartani. Az okmányból az is kiderült, hogy a főapát a Véneken élő halászoktól az összes hal beszolgáltatását követelte, miközben csak nagyböjt idején és csak abban az esetben kellett a zsákmányt átadni, ha a halfogó szerszámokat a pannonhalmiak adták.

A településről a következő említések 1216-ból és 1225-ből valók, amikor a pápa megerősítette a bencések tulajdonát. Majd IV. Béla király egyik okiratában szerepelt *Weynuch* írásmóddal, mint apátsági halászok által lakott praedium. „*Második honalapítónk*" az akkoriban itt élő közel 70 háznép kötelességét és kiváltságait is meghatározta.

Ősi *Veinick* elnevezését Weinic nevű első telepesétől kapta. IV. Béla a szentmártoni főapátságot megerősítette Vének, vagyis az oklevél szerint *Weynuch* birtokában, melyet az apátság még Szent Istvántól kapott. Ebben az időben az apátsági halászok lakóhelye volt. 1216-ban III. Incze pápa oklevelében *Weinuc,* 1233-ban pedig *Weynic-falua* alakban szerepel.

1544-ben már Wének néven írják. Mindvégig apátsági birtok volt. 1594-ben a törökök itt keltek át a Dunán. Győr ostroma alatt elpusztult és csak 1713-ban telepedett újra. Az 1900-as évek elején a községben mindössze 38 ház állt, és 460 lakos élt, akik róm. kath. vallásúak voltak.

A község közelében feküdt hajdan *Zoa* praedium, mely III. Incze pápa jegyzékében *Zaua,* vagyis *Száva* néven van említve. E birtokot a szentmártoni apátság 1150-ben II. Géza királytól kapta adományban. Itt feküdt még valahol *Budrug* tanya, szintén a főapátság ősi birtoka, mely 1240-ben még említve van, de azután nyoma vész. Mind a kettő a tatárjárás alkalmával pusztulhatott el.

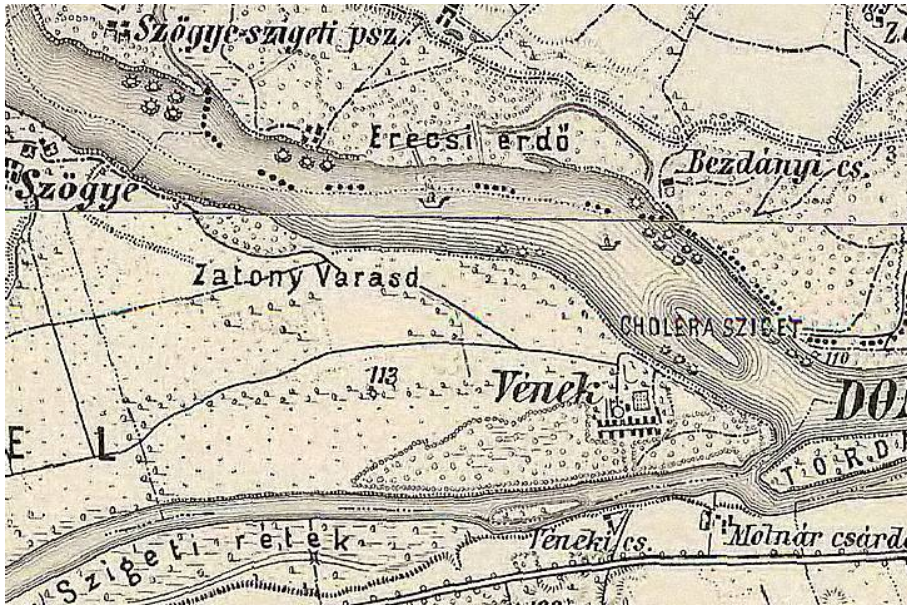

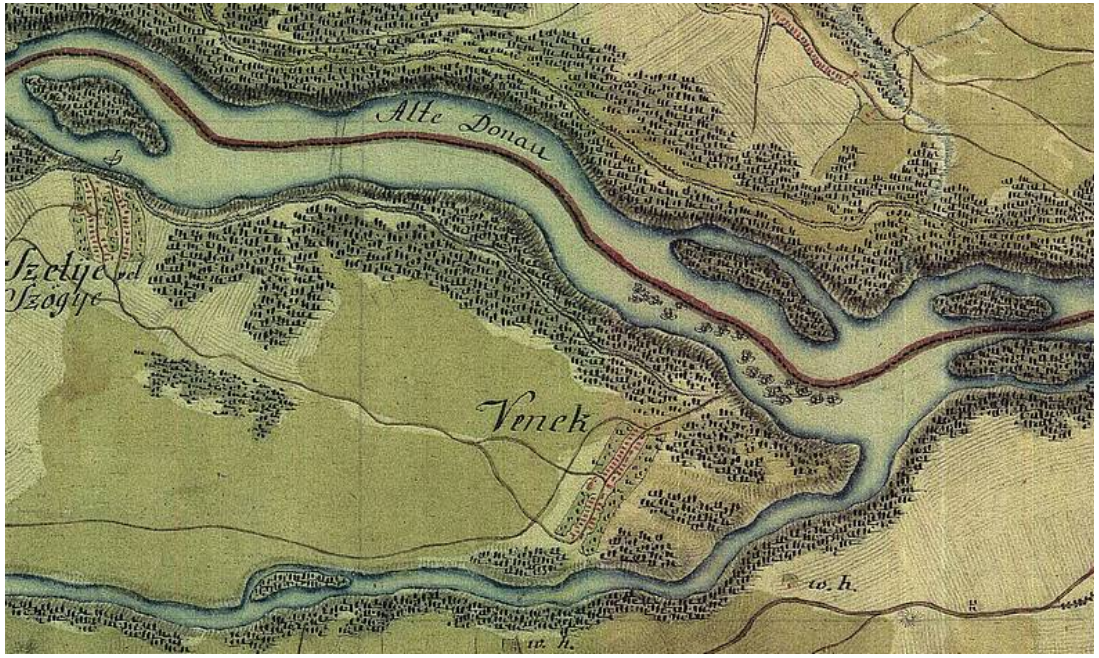

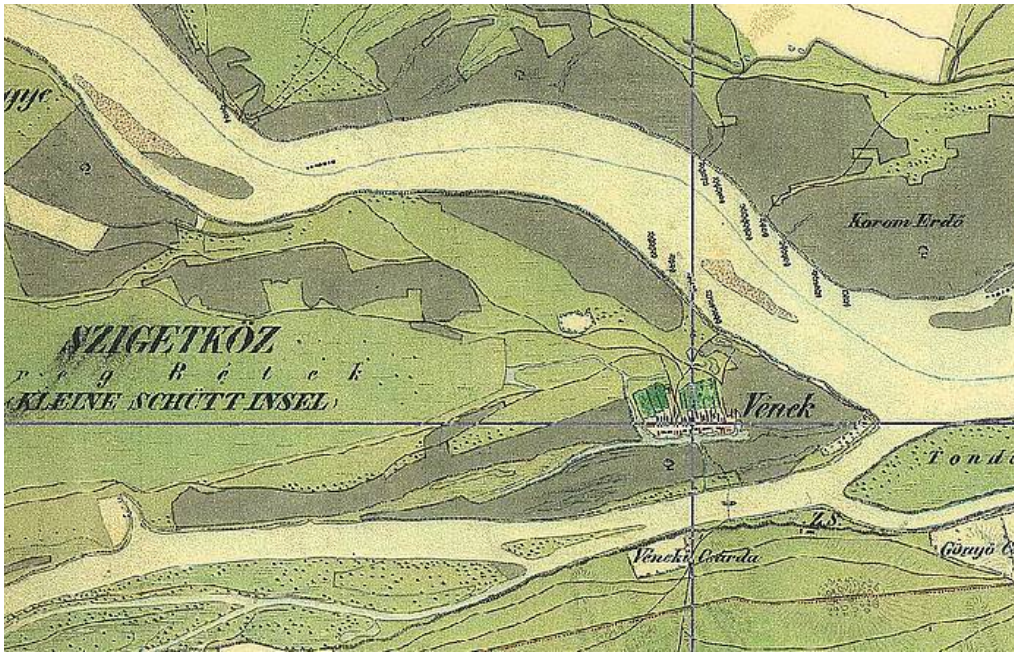

1594-ben a törökök Vének felett keltek át a Dunán, hogy a Szigetközben táborozó magyar sereget megtámadják. Ugyanebben az esztendőben, Győr ostromakor a helység elpusztult. A török időkben elhagyott vidék volt.

A pannonhalmi levéltárban található iratok szerint cask 1713-ban népesült be újra. Ekkor németeket költöztetett ide a főapát, akik Apfeldorfnak = Almafalunak nevezték el, valószínűleg az itt található sok almafa miatt. Később a környező szigetközi falvakból, valamint Csallóközből érkeztek ide lakók.

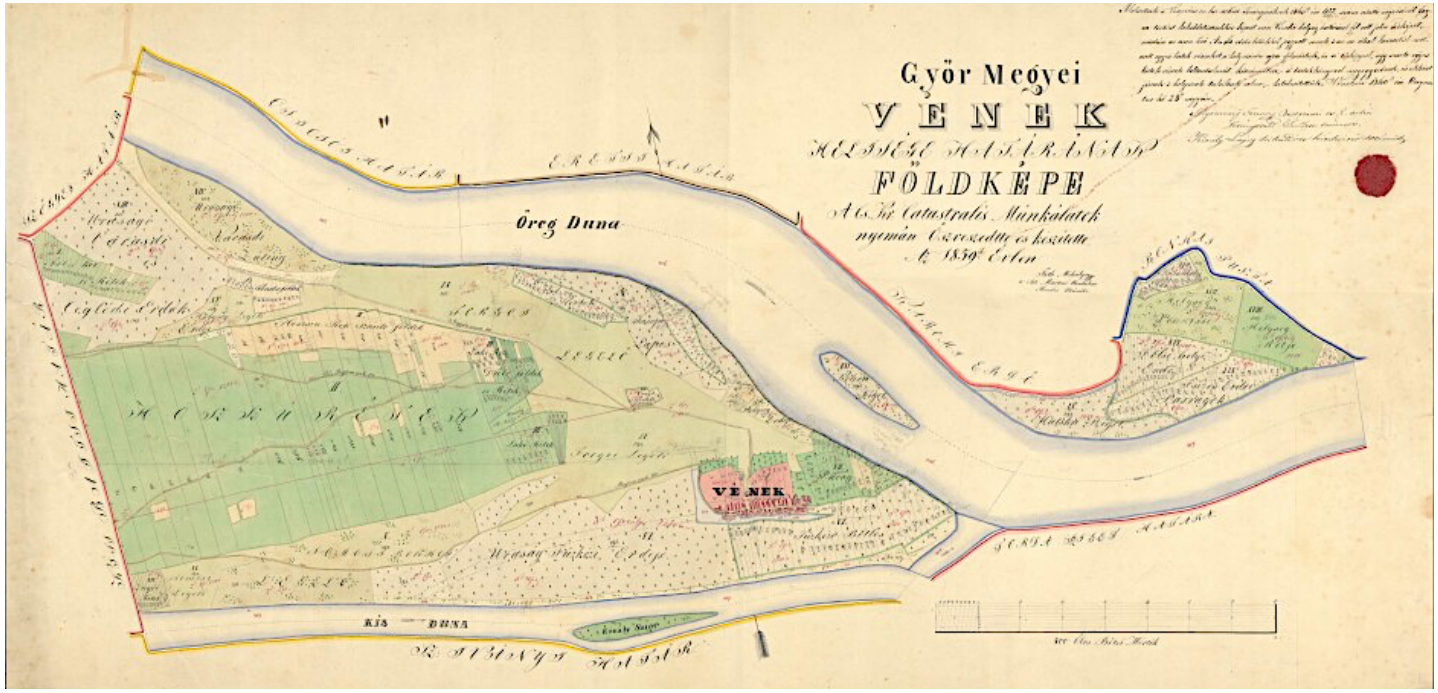

A XIX. század közepén a településen mindössze egy nemesember élt, de 1851-ben viszont elvették tőle az előjogokat biztosító nemességet. Történt ugyanis, hogy a „véneki nemes” a győri helyőrség 6 dragonyosának egyik lovát megvette, és azzal ment el a piacra. A paripát a császáriak felismerték és ez elég volt ahhoz, hogy visszavonják nemességét. A XX. század elején a településről sokan vándoroltak ki Amerikába szerencsét próbálni. Azután az első világháború 15 véneki áldozatot követelt. 1920 körül fejezték be a molnárok működésüket a Nagy-Dunán, s közülük sokan költöztek el a szomszédos Gönyűre. Közvetlenül a II. világháború befejezése után 1945-ben megalakult a Földosztó Bizottság, és felosztották a főapátsági birtokot. 1947 őszén kezdték el Vének villamosítását, majd megszervezték a „Földművesszövetkezetet”, melyet később a „Győr- és Vidéke FMSZ”-hez csatoltak. 1950-ben alakult meg Vének és Kisbajcs közös tanácsa. 1959-ben megalakult a „Két-Duna Termelőszövetkezet”, mely 1960-ban egyesült a kisbajcsi „Petőfi Termelőszövetkezet”-tel, 1962-ben pedig a nagybajcsival. 1982-ben, a Vének község belterületének északkeleti szélén található „Aranykert” nevű liget bekerült a Természetvédelmi Törzskönyvbe. Arról nevezetes ez a terület, hogy itt áll 12 db kocsányos tölgyfa, melyet a faluban élők ősei telepítettek. Ezek közül hetet 1896-ban ültettek a honfoglalást irányító hét vezér tiszteletére. A fennmaradó öt tölgyet pedig két év múlva 1898 őszén helyezték el Erzsébet királyné emlékére.

Vének élete a Dunával szorosan összefügg. Az itt élők régebben a Duna adta lehetőségeket használták ki, halászattal, aranymosással, hajók vontatásával és vízimolnársággal foglalkoztak. Majd mikor a gőzhajót feltalálták és megalakult az I. Duna Gőzhajózási Társaság, a vénekiek hajósokká váltak. Az utazások során számos vidék gazdasági módszereit ismerték meg, s kezdték el alkalmazni otthonukban. A hajósok élete egészen a társaság megszűnéséig, 1945-ig felhőtlen volt. Ezután az emberek kénytelenek voltak más munka után nézni, győri gyárakban elhelyezkedni.

A település közmű ellátottsága jó. Az utak a belterületen burkoltak, a 60-as évek közepétől épültek ki a gyalog járdák, az utcák fásítása kezdődött meg, a közvilágítás bővítését végezték el. A Faluházban van könyvtár, helytörténeti gyűjtemény és itt található a Polgármesteri Hivatal is. A faluban óvoda és általános iskola nem működik, a gyerekek Kisbajcson tanulnak.

A településen élők bíznak abban, hogy Véneknek nemcsak múltja van, hanem jövője is lesz.

4 Örökségvédelem

Egyedi helyi védelemben részesített épületek, emlékművek, amelyek építészeti, építészettörténeti, esztétikai értéke az országos védelemre javaslást nem indokolja, de jellegük kifejezi a község múltjának sajátosságait, egyéni kultúráját, hagyományait, a község számára megőrizendő, védendő értéket képviselnek:

Római katolikus templom 77 hrsz.
Milleniumi emlékkereszt 66 hrsz.
Bangha ház 72 hrsz.
Nepomuki Szent János szobra 06 hrsz.

Védelemre javasolt:

Faluház és régebbi lakóépületek a Petőfi utcában

Nepomuki
Szent János szobor és a fekete nyárfa (balra)

Bangha ház (jobbra)

IHS
DICSERTESSÉK
AZ ÚR
JÉZUS
KRISZTUS
SZABÓ MÁRTON

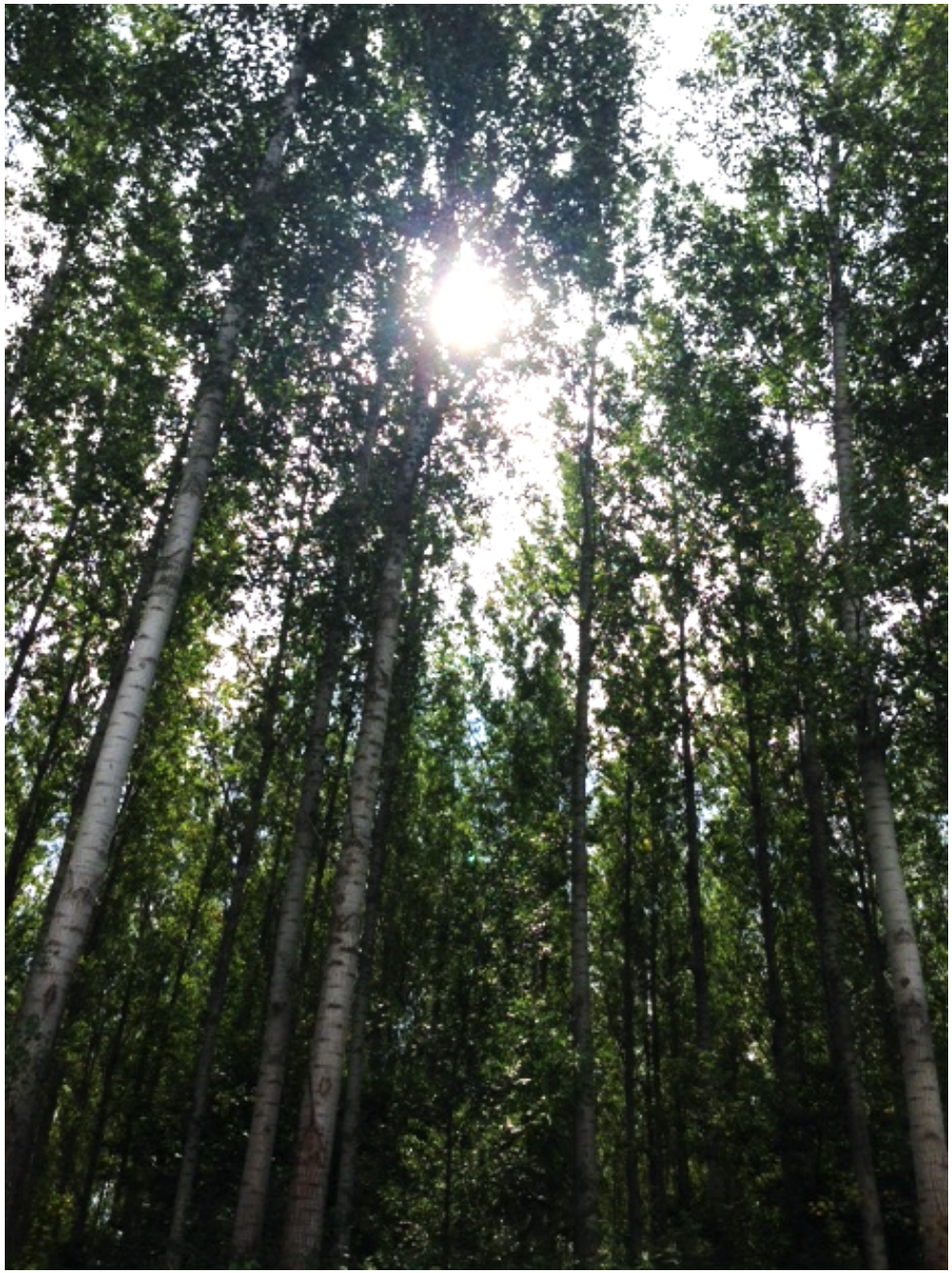

Egyedi tájértékek Véneken

Római katolikus templom
Véneki temető
Bangha ház
Keresztek: Forgói, Milleniumi, Szabó féle, temetői,
Sakál tanyával szembeni kőkereszt,
Millecentenáriumi emlékhely
Nepomuki Szent János szobor és a mellette álló fekete nyárfa
Rév és a Véneki holtág
Somosi tó és Rókalyuki tó
Aranykert
Rétlapos
Gazdák rétje és a Forgói rét
Somosi erdő és Paskomi erdő
Révi úti tölgyfasor
Gólyafészek
Nagy-Duna és a Mosoni-Duna hullámtere
Dunai sarkantyúk és szigetek

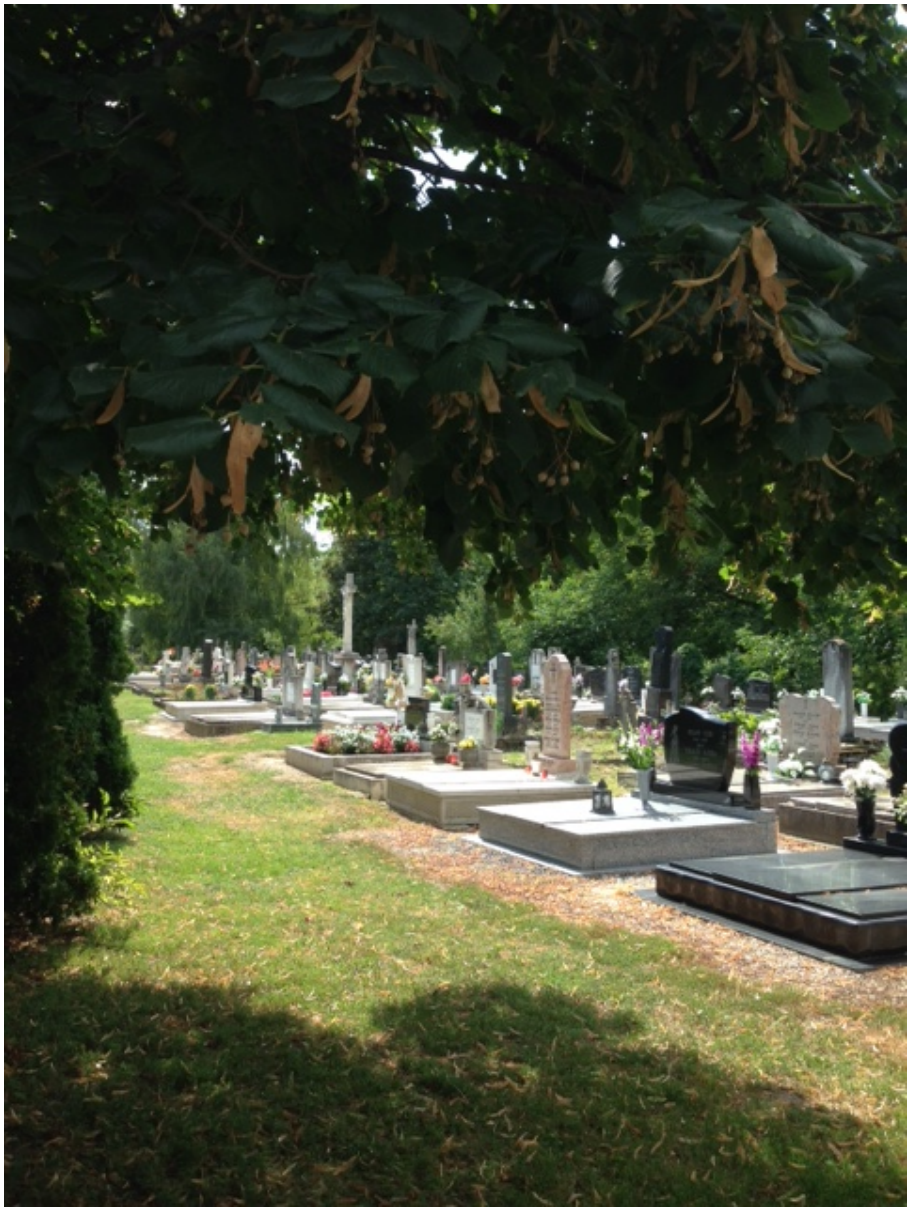

A véneki temető

A véneki rév

5 Településképi szempontból meghatározó területek

Véneken az egylakásos oldalhatáron álló, utcavonalra épített vagy kis előkertes beépítés dominál. A lakóterületeken döntően földszintes, sátor- és nyeregtetős lakóépületek találunk, döntően a 1954-es árvíz után építetteket. Az 1980-90-es építésű házak jellemzően nyeregtetősek, beépített tetőtérrel. A legújabb házakon megfigyelhető az alacsonyabb hajlásszögű, mediterrán típusú tetőidom.

A meghatározó településképi területek lehatárolása alapvetően követi a szabályozási terv övezeti lehatárolásait. A község helyi építési szabályzatában foglaltakon túlmenően a területi építészeti előírásokat is figyelembe kell venni, és az új épületek építésekor, a meglevők átalakításakor, felújításakor, bővítésekor az ajánlásokat, jó példákat célszerű megfogadni, mert ezáltal biztosítható, hogy a helyi értékek az utókor számára is megőrzésre kerüljenek.

VÉNEK
TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV
M 1:5000
É
ÁLLAMHATÁR
SZLOVÁKIA
KISBAJCS
GYŐR
Duna folyó
szabad strand
Felsőfürgöl dűlő
Zsellér szántók
Forgó legelő
Kolera sziget
Ciglés
Hosszú rétek
Zsellér rétek
Zsellér legelő
Nagyrét
Fakadóvíz veszélyes terület
Mosoni-Duna-folyó
ALTERNATÍV JAVASLAT
ÁTEV TELEPHELY
JÓVÁHAGYVA A 24/2006.(II.16.) SZÁMÚ KÉPVISELŐ-TESTÜLETI HA
T·P
TALENT - PLAN
NÉMETH GYULA
MIKLÓSI ATTILA
NÉMETH ESZTER
VÉNEK, POLGÁRMESTERI HIVATAL
9062 Vének, Petőfi u. 3.
VÉNEK
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV
TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV

A történeti településmagot és telekszerkezetet a falu központi területén ma is megtaláljuk. A település szerkezetét a falausias, egyutcás lakóterületek határozzák meg. A telkek hosszú, nagyterületűek. A beépítésre szánt területeken a falusias családiházas beépítés a meghatározó, ezért a régi településrészeken a falusias, fésűs beépítési karaktert különböztetjük meg, valamint a településközpont védett része kerül még lehatárolásra, ahol zömében megtalálhatók az intézmények is. A Nagy-Duna partján üdülőházas terület került kijelölésre. A be nem építhető területeken jellemző síkvidéki mezőgazdasági művelésű táj, valamint a vízparti-természeti karakter különíthető el.

A szigetközi tájon elsősorban a táji, természeti értékek védelme az elsődleges, miután a pusztító árvizek nem sok épített örökséget hagytak meg, viszont nagyon fontos, hogy az új építésű lakóépületek a kor jó színvonalán, harmonikusan illeszkedjenek a faluképhez.

5.1. Falusias karakter (fésűs beépítés)

5.1.1. Településképi jellemzők

FALUSIAS LAKÓTERÜLETI KARAKTER

telepítés/telek/beépítés módja	
A szigetközi falvak sík, ártéri területen épültek, a falusi életmód miatt (udvar/konyhakert/baromfiudvar /istálló/kert) hosszú telkeken az oldalhatáron álló, fésűs beépítés alakult ki. A település régi utca- és telekszerkezete a tömbbelsőkben nyitott új utcákkal módosították a településszerkezetet, de az odalhatáron álló beépítési mód jellemzően megmaradt.	

tömegformálás/szélesség-hosszúság aránya
A házak zömmel az utcavonalra merőleges nyeregtetősek, a régebbi beépítések oromfalasak, a későbbiekben kontyoltak, az újabb építésű házak sátortetősek. Általában egy –vagy kétlakásos, az udvar oldalhatárán álló sorolt épülettömegek alkotják.

szintszám/legmagasabb pont	
A telek beépíthetősége miatt tömegük többségében tégalalap alaprajzra szerkesztett földszintes, magastetős épületek. Az utcákban elvétve emeletesházak, és tetőtérbeépítéses családiházak találhatók.	

tető/tetőhajlásszög/anyag
A magastető hajlásszöge 15-45 fok közötti, cserépfedésű, a régebbi házak hornyolt, vagy sajtolt agyagcseréppel, az újabbak betoncseréppel fedettek, de megjennek a pala és bitumenes zsindely fedések is, azonban jellemzően cserépfedésűek.
homlokzati elemek/díszítő vakolatarchitektúra/szín/lábazat/eresz-csatorna
A homlokzatok vakoltak, díszítőelemként ablakkeretezés és egyszerű párkányhúzás látható, a festett sima vakolat és a színezett kőporos vakolat jellemző felületképzés; színeiben fehér, törtfehér, pasztellszínek. A lábazat kőből rakott, vagy lábazati vakolattal ellátott betonlábazat. Az ereszcsatorna függőereszcsatorna.

nyílászárók/méretarány/anyag
Az ablakok faszerkezetűek, a korszerűsítések során megjelentek a műanyagnyílászárók. A házak építési idejének megfelelően az álló, kisebb ablakokat kicserélték nagyobb háromosztásúakra, amiből jellemzően két utcai ablak van a homlokzaton.
Előkert/kerítés/felirat, cégér
Az épületek az utcavonalra épültek, a későbbi építkezéseknél minimális előkerteket írtak elő (1-2 méter), ami előtt utcai kerítés húzódik. A kerítések alacsony lábazatú, épített pilléres, áttört mezőkkel (fémpálcás, fémhálós, fabetétes) ellátottak. Néhány helyen téglából épített tömör kerítés vakolt felülettel, tömör fa, vagy fém kétszárnyú nagykapuval, személybejáróval.

A lakóterületen kisebb vállalkozásokat hirdető feliratok a kerítésen, vagy kapun, utcai homlokzati falon festett fémlemezen vagy nyomtatott formában jelennek meg.

növényzet
A kicsi előkertekben virágok, kisebb bokrok vannak, az utcákban a házak előtt kisebb fák állnak, a gondos lakók virágoskertet gondoznak. Az utcák nem közlekedési felületei füvesítettek. A kertekben a háztartások szükségleteinek kielégítésére folyik kertművelés.

utca/közterület
A lakóutcák szélesek, kétoldali vízelvező nyílt árok és a keskeny beton járda között füvesített terület jellemző ezen a területen. A lakóépületek előtt kapubejárók (egyben parkolóhelyek) találhatók.

speciális

A régi településmag településszerkezetét, és hagyományos beépítésének karakterét érdemes megtartani.

5.1.2. Ajánlások, jó példák

Falusias karakterű településkép meghatározó területének építészeti előírásai	
Jellemző karakter elemek	Településképi meghatározó terület
Beépítés módja	Oldalhatáron álló
Szintszám/legmagasabb pont	1 szint, max 2 szint vagy tetőtérbeépítés
Kerti építmények	az udvaron oldalhatár mentén épített állattartó, vagy tároló helyiségek, hátsó udvarban fából készült góré, (pajta), füstölő, fészer, fóliasátor, melyek magassága alacsonyabb a főépületénél.
Kerítés	Oszlopos, áttört mezős, nagykapuval és kiskapuval.

Növényzet	Utcai füvesített terület, 1vagy 2 fával, virágoskerttel; a kertekben háztáji gazdálkodás folyik. A hosszú lakótelkek végében a falu sűrűbb beépítése új utca nyitásával várható.
Egyedi ajánlások	A régi településmag utcaszerkezete megtartandó. Az épületek kialakítása a hagyományos magastetős, utcavonalra merőleges gerincű, vakolt falú, utcavonalon álló ajánlott, illetve az utcaképbe illeszkedő kialakítású. A házak előtti utcaszakaszon növényzet telepítése és gondozása javasolt.

5.2. Településközponti karakter (történeti településmag)

5.2.1. Településképi jellemzők

TELEPÜLÉSKÖZPONTI KARAKTER

telepítés/telek/beépítés módja
A régi településszerkezetet az utcahálózat őrzi a falu központjában. A lakótelkeken oldalhatáron álló földszintes lakóházak sorakoznak. A központban találhatóak a község intézményei: faluház, községháza, templom.
tömegformálás/szélesség-hosszúság aránya
A közintézmények tömegükben, léptékükben kitűnnek a földszintes családi házak közül, de karakterükben, a templom kivételével, belesimulnak az épített környezetbe.

szintszám/legmagasabb pont
A falu legmagasabb pontja a templomtorony. A kisalföldi falvakra is jellemző, hogy a tornyok jelölték ki az utazóknak a tájékozódási pontokat, ezért az épületek se legyenek magasabbak a templomtoronynál. A közintézmények 1 szintesek.
tető/tetőhajlásszög/anyag
Az intézmények nagyobb fesztávú magastetős épületek. Tetőfedésük változatos. Az energiakorszerűsítés során a tetőzetre napelemek felszerelése történik.

homlokzati elemek/díszítő vakolatarchitektúra/szín/lábazat/ereszcsatorna
A területen lévő lakóépületek a falusias beépítésre jellemző építészeti kialakításúak; a közintézmények visszafogottan díszítettek, a homlokzati vakolatarchitektúra világosabb (törtfehér) színű, a falfelület közép tónusú pasztellszínű, vagy sárga.
nyílászárók/méretarány/anyag
A nyílásszárók méretei az épülettömegekhez arányosan illeszkednek. Anyaguk általában faszerkezetű, az intézményfelújítás során hőszigetelő szerkezetek kerülnek beépítésre.
Előkert/kerítés/felirat, cégér
A lakóépültek az utcafrontra épültek, vagy kicsi előkerttel rendelkeznek; a kerítések jellemzően hagyományos lábazattal, épített kerítésoszloppal, áttört mezővel; a közintézmények nincsenek elkerítve, vagy utcaképbe illeszkedő kialakításúak.

növényzet
A keskenyebb utcákban a kisebb fák jellemzőek, az út mentén füvesített terület van; a temetőben, a csapadékvízgyűjtő mélyedésekben a füves, cserjés ligetes jelleg figyelhető meg.
utca/közterület
A régi utcahálózat elemi maradtak fenn, amelyek nem túl szélesek, ezért fasor telepítése nem lehetséges. Ezt ellensúlyozzák a magánkertek növényvilága és a meglevő természeti környezet.
speciális
Az iskola Kisbajcson van.

Községháza

5.2.2. Ajánlások, jó példák

Településközponti karakterű településkép meghatározó területének építészeti előírásai	
Jellemző karakter elemek	Településképi meghatározó terület
Beépítés módja	Vegyes- lakóterületen oldalhatáros; intézmények szabadonállóak.
Szintszám/legmagasabb pont	Zömmel 1 szintes épületek; a lakóházak egyszintesek.
Kerti építmények	Nem jellemzőek
Kerítés	Nincs vagy hagyományos
speciális	

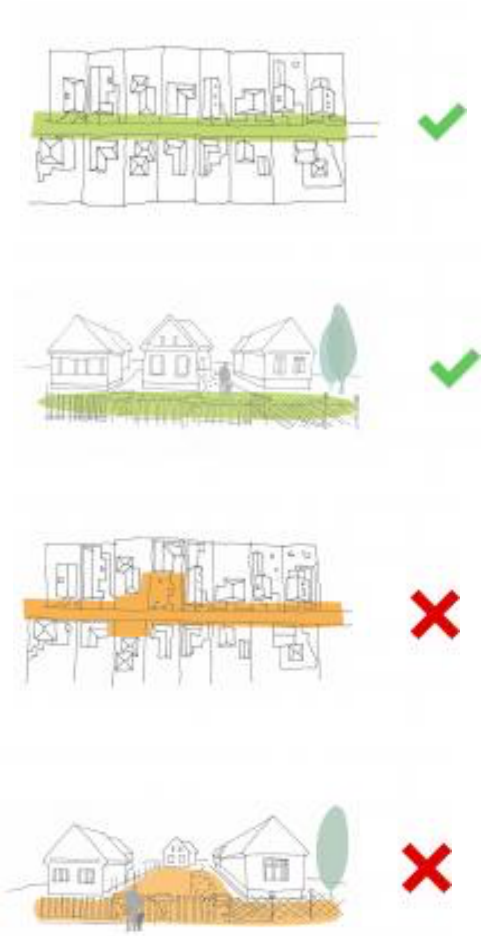

A fésűs (falusias) beépítésben a meghatározó utcaképi ritmus betartása és a jellegzetes épülettömegek sorolása eredményez harmonikus településképet. Az utcába újonnan beépítésre kerülő lakóépületeknél ajánlott az utcavonalra merőleges nyeregtető 15-45 fokos kialakítása.

Az utcai kerítés a lakóépülethez tartozik, és meghatározza az utcaképet. Akkor szép, ha stílusában és anyagában is illeszkedik a főépülethez, nem hivalkodó és nem is takarja el a homlokzatot. Nem jó, amikor a szép utcai homlokzatot a magasranövő tujasor eltakarja.

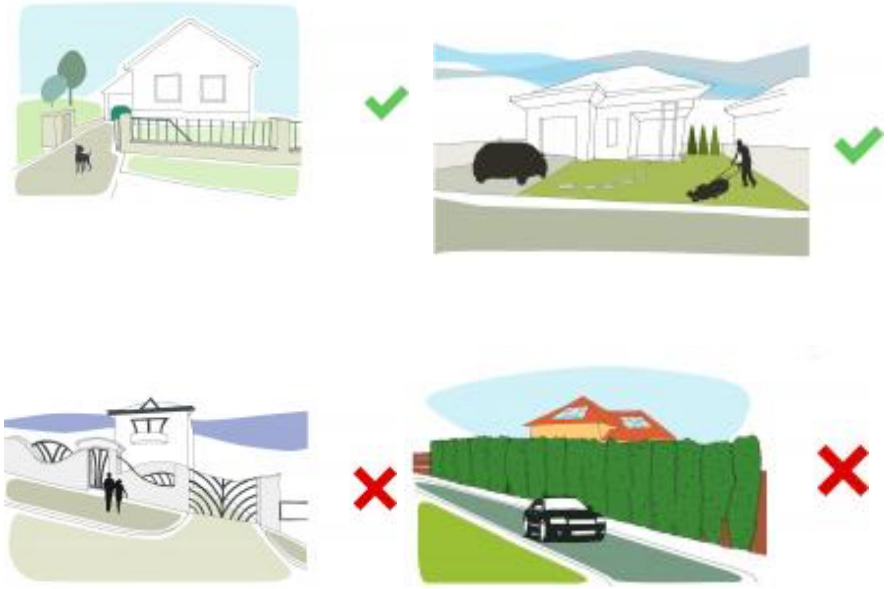

A településszerkezet alakulása a telkek méretével összhangban; a földrajzi adottságokat követve történik; a beépítési mód a tulajdonosok anyagi helyzetéről és életmódjáról is árulkodik. **A fésűs beépítésű** telkeken a keskeny és hosszú telkek oldalhatárán épülő, jó arányú tömegekre bomló, tűzfalszerűen és lépcsősen csatlakozó épületek sorolt udvari beépítést eredményeznek.

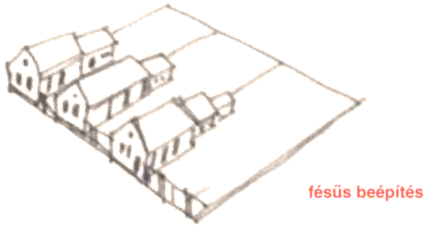

A központi fekvésű telkeken elindul egy a városiasodás felé mutató beépülés. Ez **a zártsorúvá váló**, a fésűs beépítés utcavonalra forduló, néhol már emeletes tömeggel bővülés.

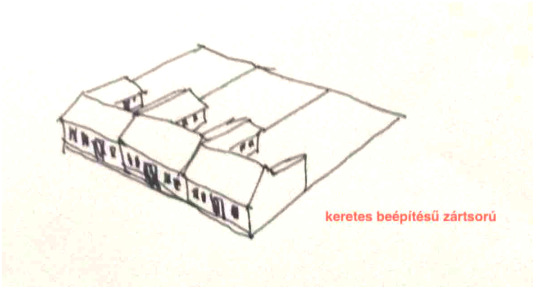

Az utcai beépítés először **hézagosan zártsorúvá** válik, majd teljesen **zártsorú** lesz.

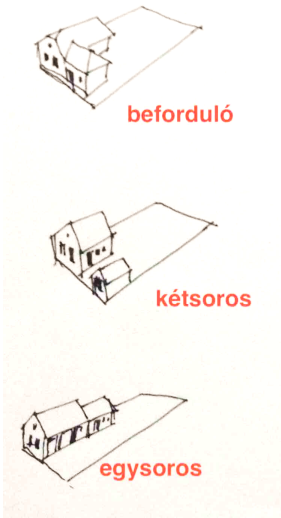

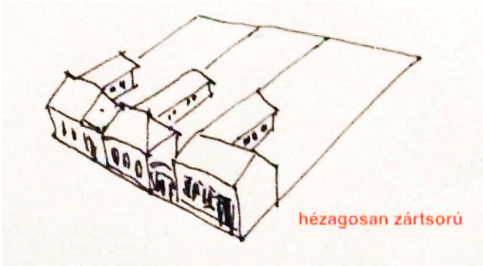

Az egysoros elrendezésben az épülettömegek egymás után sorakoznak a telek egyik oldalhatárán; az úgynevezett **kétsoros beépítésben** a telek másik oldalhatárára egy kisebb épülettömeg kerül; majd a **beforduló beépítésben** a kisebb épületrész oldalszárnyként épül a főtömeghez.

A régi lakóépületek szerkesztésére és anyagára is találunk fennmaradt példákat Véneken. A házak tornácai fa, vagy épített tégla oszloposak. A falazatok vályogból, vegyes kő-tégla, vagy különböző tégla falazatok lehetnek. A tetőszerkezet fából készült, és a födémek is fagerendásak. A gazdasági épületek a főépület (lakóépület) mögött sorakoznak.

Az ablakok a házak szemei, és azon keresztül látjuk mi is a külvilágot. A nyílászárók azonban nem csak a napfényt engedik be, hanem a hideget, meleget, zajt is, ezért fontos, hogy mindig a legmegfelelőbb ablakot, ajtót válasszuk ki. A régebbi stílusú házakon a fa szerkezetek a meghatározók, ezért a felújításukkor is törekedni kell az eredetihez hasonló megjelenésű ablakok, ajtók beépítésére. A kicserélt ablakok között találunk műanyagszerkezetűt is, ahol az ablakkeretezéssel lehet az általában fehér színű nyílásszárókat megfelelőbbé tenni, és az eredeti ablakosztást fémosztókkal visszahozni. Másik lehetőség, amikor a régi ablakszárnyakba, vagy egy azzal megegyező kialakítású új szerkezetbe hőszigetelő üveg kerül. A legjobb megoldás, amikor az új gyártmány mind anyagában, mind kiosztásában és színében is az eredetivel megegyező kialakítású. A túlzott felmelegedés mérséklésére a külső napfényvédők felszerelesée a leghatékonyabb, ezért látunk a régebbi ablakokon zsalugátereket, az újabbakon pedig redőnyöket. A harmonikus homlokzat kialakítás egyik meghatározó eleme a szép arányú és kiosztású ablaksor, amelyik színében is szerves tartozéka az utcai homlokzatnak. Megjelenését a homlokzati vakolathúzások, díszítések egészítik ki és hangsúlyozzák azokat.

Az utcai homlokzatok színezése kiemelheti az építészeti elemeket, vagy semlegesítheti azokat. A sötétebb színek általában a falfelületek, míg a díszítések, ablakkeretek, lizénák, párkányhúzások világosabb árnyalatúak. A színek harmonikus illeszkedésébe beletartoznak a lábazat anyaga, színezése, a nyílászárók színei, a kerítés oszlok, lábazat, kerítésmező kialakítása is. Érdemes több színvariációt megtervezni annak érdekében, hogy a településképbe harmonikus legyen az illeszkedés. Kerülendőek az úgynevezett rikító színek, amelyek túl harsányak, és az utcaképben túl hangsúlyos elemként jelennek meg, de ugyanilyan zavaró hatású lehet a fekete szín használata, vagy a teljesen egy tónusú homlokzatszínezés. Általában a közép tónusú, vagy világosabb pasztellszínek ajánlottak.

A közterületeken és az épületek kiegészítő tartozékai között van számos szépen megmunkált fémszerkezet: a kapuk, ajtók kilincsei, a nyílászárók vasalatai, kerítések, kiskapuk, rácsok, ereszcsatornák ...

5.3. Táji – vízparti karakter (természeti terület)

5.3.1. Településképi jellemzők

TÁJI-TERMÉSZETI - VÍZPARTI KARAKTER

Az Öreg-Duna Vének környéki területén a kavics és homok anyagú Kolera sziget az 1700-as években kezdett kiemelkedni a Duna medréből; valamint a Vének és Gönyű közti részen, közvetlenül a Mosoni Duna torkolatánál is kialakulásnak indult egy mellékág. Ez a mellékág a későbbi Torda szigetet választotta el a jobb parttól. A megváltoztatott mederviszonyok következtében kezdett kialakulni egy olyan sodorvonal, amelyben inkább a hordalék elragadása a jellemző, míg keresztirányban az áramlástól és a nagyobb sebességektől védettebb területeken a lerakódás, a folyó építő munkája a meghatározó. Mivel a Kolera sziget egy kanyar belső, áramlástól védett részen található, ezért a sziget további növekedése várható volt, míg a Torda-szigetnél éppen ellentétes folymat történt, hiszen a sziget az áramlás általi romboló hatásnak van kitéve. A sziget hosszan elnyúló alakja a folyamatos áramlás következtében megváltozott; a Gönyűhöz közelebb eső végét teljesen elbontotta az áramlás.

5.4.2. Ajánlások, jó példák

Táji-vízparti karakterű településkép meghatározó területének építészeti előírásai	
Jellemző karakter elemek	Településképi meghatározó terület
Beépítés módja	NEM BEÉPÍTHETŐ
Szintszám/legmagasabb pont	
Kerti építmények	
Kerítés	
egyedi	A Nagy-Duna menti ártéri erdők védelme fontos.

Helyi természeti védelemre javasolt:

1. „Aranykert” 7db+5db kocsányos tölgy (Qercus robur) 40 hrsz.
2. Révlejárói tölgy (Qercus robur) 060 hrsz.
3. Nepomuki Szent János szobor melletti fekete nyárfa (Populus Nigra) 05/1 hrsz.

A tájhasználat igen változatos, és nagyon érzékeny a beavatkozásokra, ezért a természeti-vízparti fejlesztéseket megelőzően ökológiai és tájképi hatástanulmányt ajánlott készíteni. Új tendencia, hogy a hagyományosan ültetett fafajták visszaszorulnak, a magyar tájtól idegen divatnövények váltják őket ki, főként a hegyvidéki hatású tű- és örökzöldek fajai és fajtái. (boróka, tuja, álciprus) Kultúrtörténeti és zöldfelületi szempontból is fontos lenne a hagyományosan ültetett fajok és fajták előnyben részesítése.

A település zöldfelületi rendszerét elsősorban a táji és a településszerkezeti adottságok befolyásolják. A természetközeli területeken kívül a falun belül közpark, játszótér, védőfásítások, erdő, valamint a temető, és a focipálya; de a kiterjedt zöldfelülettel rendelkező magánkertek, családi házak kertjei is a települési zöldfelületi rendszer részei. Nagyobb figyelmet kell fordítani a még foszlányokban fellelhető mezővédő erdősávok pótlására; a természetes vízfolyásokat, csatornákat övező növénytársulások védelmére és pótlására; valamint a védőfásítások kiépítésére a szántók és a szomszédságában lévő lakóterületek közé.

A zöldfelületi rendszer fontos elemei a magántulajdonú kertek. Véneket nagyrészben falusias jellegű beépítési mód jellemzi, kettő-, és három zónás kertek fordulnak elő:

- a kétzónás a leggyakoribb (díszkert – haszonkert);
- a három zónás pedig általában olyan ingatlanok jellemzője, ahol állattartás, vagy más gazdálkodási tevékenység folyik és ennek kiszolgáló épületei találhatók a köztes zónában.

Főleg a nyugdíjas korú lakosság az elő- és oldalkertet használja díszkertként, a nagyobb felületű hátsó kertben pedig saját felhasználásra zöldségeket és gyümölcsöket termeszt. A családi házak kertjei nagyrészt rendezettek, a parlagon hagyott területeken viszont a kaszálás és a parlagfű irtása szükséges.

A Szigetköz vizes élőhelyei adnak otthont a vízpartok természetes és természetközeli (keményfás és puhafás galériaerdők és fragmentumaik), valamint lágyszárú (mocsárrétek, láprétek, üde kaszálók) társulásainak, melyek fenntartása és megóvása az élőhelyi hálózatok, kapcsolatok és a jellegzetes szigetközi táj képének megőrzése szempontjából igen fontos.

5.4. Mezőgazdasági nem beépíthető terület

5.4.1. Településképi jellemzők

MEZŐGAZDASÁGI MŰVELÉSŰ TERÜLETI KARAKTER

telepítés/telek/beépítés módja
NEM BEÉPÍTHETŐ TERÜLET
tömegformálás/szélesség-hosszúság aránya
-
szintszám/legmagasabb pont
-
tető/tetőhajlásszög/anyag
-
homlokzati elemek/díszítő vakolatarchitektúra/szín/lábazat/eresz-csatorna
-
nyílászárók/méretarány/anyag
-
előkert/kerítés/felirat, cégér
-

növényzet
A tájra jellemző galériaerdők által szegélyezett, síkföldi nagyüzemi növénytermesztés területe.
utca/közterület
A külterületi utak földutak, illetve murvával erősítettek.
speciális
Győr Megyei Jogú Város vízbázisának védőterülete húzódik itt.

5.4.2. Ajánlások, jó példák

Mezőgazdasági karakterű településkép meghatározó területének építészeti előírásai	
Jellemző karakter elemek	Településképi meghatározó terület
Beépítés módja	NEM BEÉPÍTHETŐ TERÜLET
Szintszám/legmagasabb pont	
Kerti építmények	
Kerítés	
egyedi	Kötelező a termőföld művelése.

Vének külterületén szántóföldi művelés folyik, a belvíztől veszélyeztetett területeken a gyepgazdálkodás a jellemző. Az enyhet adó fasorok, ligetek egyben kihangsúlyozzák a tájban a természetes vonalú vízfolyásokat.

5.5. Üdülőterületi karakter (rekreációs zöldterület)

5.5.1. Településképi jellemzők

ÜDÜLŐ TERÜLETI KARAKTER

telepítés/telek/beépítés módja
Korlátozottan beépíthető az üdülőterület.
tömegformálás/szélesség-hosszúság aránya
A keskeny telkek miatt az épülettömegek kisebbek, (néhány nagyobb épület kivételével)-, a kisházak dominálnak.
szintszám/legmagasabb pont
Egyszintes, magastetős.
tető/tetőhajlásszög/anyag
38-45 fok, igen változatos építőanyag használattal

homlokzati elemek/díszítő vakolatarchitektúra/szín/lábazat/eresz-csatorna
Nem jellemző a díszítés, de az élénk színek használata igen.
nyílászárók/méretarány/anyag
A házak méretéhez, és kialakításához illeszkedő ablakok, ajtók; nagyon változatos anyagokból.
előkert/kerítés/felirat, cégér
Kerítés áttört, vagy acélhálós, fémpálcás, fából épültek.
növényzet
A természetes növényzet és táj dominál.
utca/közterület
A szokásjog alapján kialakult magán, vagy közterület céljára átadott magánutak, külterületi közutak; murvázott földutak.
speciális
A turisztikai hasznosítású területen környezetbe illő építmények építése a kívánatos.

Üdülőterület az ártérben

5.5.2. Ajánlások, jó példák

Üdülő területi karakterű településkép meghatározó területének építészeti előírásai	
Jellemző karakter elemek	Településképi meghatározó terület
Beépítés módja	Korlátozott területtel, szabadonálló, egyszintes épület Kiegészítő építmények Áttört kialakítású
Szintszám/legmagasabb pont	
Kerti építmények	
Kerítés	
egyedi	Aranykert területe sajátos karakterű.

6 Reklámok, sajátos építményfajták, egyéb műszaki berendezések

Reklámok elhelyzésére a reklámokról szóló felsőbb szintű jogszabály nem ad lehetőséget. Közterületen kizárólag az önkormányzat jóváhagyásával lehet reklámot elhelyezni. A cégérek, feliratok véleményeztetése minden esetben a polgármester és a főépítész feladata. Cél, hogy a cégfeliratok harmonikusan illeszkedjenek az utcaképbe, ne hivalkodjanak, de a megfelelő információt át tudják adni. Az energia korszrűsítést nyújtó műszaki berendezések elhelyzése, az épületek formavilágához igazodó legyen.

A közterületek kialakítása nagyban függ az ott megjelenő utcabútorokon, azok megjelenésén, egységes arculati jegyein, ezért fontos, hogy erre is fordítson az önkormányzat kellő figyelmet.

Érdemes a közterületekre olyan közterület alakítási tervet készíteni, ahol már a tervezéskor felkerülnek a településképet meghatározó elemek: padok, szemetesek, kerékpártárolók, köztéri utcabútorok, zöldfelületek ...

A légkábelek megszüntetése a településközpontban indokolt, miután a településkép zavaró eleme.
Az utcák, és egyéb látnivalók kitáblázása is egységes arculattal történjen.

7 Zárszó

A településképi arculati kézikönyvben bemutattuk a helyet, ahol élünk, de azt soha nem szabad elfelejtenünk, hogy a helyi közösség által éltetett „genius loci” teszi azzá a lakóhelyünket, amire mindig emlékezünk és amit szeretünk, óvunk, ezért fontos, hogy az épített emlékeink mellett a hagyományokat, őseink emlékét is megőrizzük.

Az építészet közügy, az épületek túlélnek bennünket, a táj az otthonunk, amit örökül kaptunk, hogy örökül hagyjuk az utódainkra. Ezért fontos, hogy megértsük csak közösen alakíthatjuk a jövőnket és ezért fontos, hogy figyelemmel legyünk a hagyományokra, a környezetünkre, védjük értékeinket és legyünk büszkék arra, hogy Vének a mi otthonunk.

Tétényi Éva
mb. főépítész